

Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu
Arhid. lect. univ. dr. Adrian-Sorin Mihalache
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea
(editori)

DIGITALIZAREA VIETII

RADIOGRAFII ȘTIINȚIFICE ȘI SPIRITUALE

Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu
Arhid. lect. univ. dr. Adrian-Sorin Mihalache
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea
(editori)

DIGITALIZAREA VIETII

Radiografii științifice și spirituale

Coordonatorii seriei *Universitas*:

Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu

Pr. conf. univ. dr. Emilian-Iustinian Roman

Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEȘU, IOAN C.

Digitalizarea vieții : radiografii științifice și spirituale / ed.: pr.
prof. univ. dr. Ioan C. Teșu, arhid. lect. univ. dr. Adrian-Sorin Mihalache,
pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea. - Iași : Doxologia, 2024

Index

ISBN 978-630-301-182-0

I. Mihalache, Adrian Sorin

II. Barnea, Cristian-Alexandru

2

004

Redactor: Cristina Muraru

Tehnoredactor: Alina Andrei

Design copertă: Ștefan Pintilie

Prepress: Leonard Lunguleac

Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, Iași

Tel.: +40 374704804

E-mail: editura@doxologia.ro

 Editura Doxologia

Comenzi:

<https://edituradoxologia.ro>

Email: comenzi@edituradoxologia.ro

Tel.: +40 724 550 463

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține integral autorilor.

Referent lingvistic (limba engleză): Conf. univ. dr. Sorina Chiper

© Doxologia, 2024

ISBN 978-630-301-182-0

Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu
Arhid. lect. univ. dr. Adrian-Sorin Mihalache
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea
(editori)

DIGITALIZAREA VIETII

Radiografii științifice și spirituale

DOXOLOGIA
Iași, 2024

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
----------------------	---

I. Universul digital: evaluări cantitative și calitative

Adicția digitală și Spiritualitate în societatea actuală.

Scurte reflecții cantitative și calitative

<i>Dr. Adina-Brîndușa Baci</i>	13
--------------------------------------	----

Internet, experiențe adictive și plasticitate: ce știm până acum despre efectele nocive ale utilizării abuzive?

Scurt inventar al efectelor psiho-emoționale și medicale

<i>Arhidiacon lect. univ. dr. Adrian-Sorin Mihalache</i>	77
--	----

Literă și duh. Inteligența artificială în fața complexității limbajului natural, a cuvintelor umane

<i>Prof. univ. dr. ing. Ștefan Trăușan-Matu</i>	108
---	-----

II. Educație, cateheză și edificare spirituală în era digitală

Mijloace moderne de catehizare

<i>Pr. prof. univ. dr. Nicușor Beldiman</i>	151
---	-----

Este cu putință încreștinarea tehnicii contemporane?

<i>Pr. prof. univ. dr. Vasile Vlad</i>	171
--	-----

Perspective ale formării, spiritualizării, edificării în contextul noilor tehnologii

<i>Prof. univ. emerit dr. Constantin Cucoș</i>	201
--	-----

Digitalizarea în învățământ și spațiul creștin în România

<i>Conf. univ. dr. Carmen Gabriela Lăzăreanu</i>	221
--	-----

III. Radiografii spirituale ale experiențelor digitale

Viața spirituală în era digitală

Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu235

O propunere de decriptare duhovnicească a atractivității universului digital

Pr. dr. Răzvan Andrei Ionescu261

Provocările inteligenței artificiale pentru viața de rugăciune a adolescenților dintr-o școală confesională

Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci282

Imagine și imaginație în realitatea virtuală.

O lectură filocalică

Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea306

IV. Cultura digitală și

Antropologia teologică ortodoxă

Inteligența artificială și inteligența umană. O privire din perspectiva antropologiei ortodoxe asupra noilor tehnologii

Pr. prof. univ. dr. Cristinel Ioja333

Dogma Bisericii în contextul transumanismului digital

Dana Anca Pop (Vasiu), Pr. prof. univ. dr. Mihai Himcinschi349

Puterea organizatoare și dezorganizatoare a

mediului informațional. Digitalizarea între

performanță și boală. Triumful antropologiei creștine

Prof. univ. dr. Ilie Bădescu368

Index407

Contents441

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu această carte ne aflăm într-o situație contradictorie: pe de o parte, este un început de drum, iar, pe de altă parte, ea vine să îmbogățească preocupări vechi și diverse, ale cadrelor didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, referitoare la teme actuale ale vieții Bisericii și ale societății, în general. Astfel, cu acest volum inaugurăm, în cadrul colecției „Dumitru Stăniloae” a Editurii Doxologia, seria *Universitas*, care va fi dedicată studiilor științifice ale cadrelor universitare. Această serie va cuprinde lucrări de autor și volume colective care abordează teme și analizează aspecte relevante deopotrivă pentru viața spirituală și pentru condiția și provocările lumii actuale.

Pentru prezentul volum, autorii studiilor de față, care vin din importante centre universitare, de la Paris, București, Cluj-Napoca, Arad, Alba-Iulia și Iași, propun cititorului o perspectivă interdisciplinară asupra unui aspect important al existenței noastre și anume: tehnologizarea vieții. În ultimii ani, acest subiect deschide tot mai multe uși, captând atenția pedagogilor, preoților, sociologilor, psihologilor, medicilor de diferite specializări, filosofilor etc. Fie că abordarea este cantitativă sau calitativă, cu metodele cercetării sociologice, fie că accentuează impactul asupra succesului educațional ori profesional, fie că atrage atenția asupra consecințelor din viața personală, spirituală ori socială, despre digitalizare se discută tot mai des. Nici nu se poate altfel, pentru că devine din ce în ce mai clar, pentru mulți, că noile tehnologii au intrat în viața cotidiană și trebuie să învățăm să conviețuim cu ele.

Se poate observa că elevii la școală ori studenții la facultate, tinerii, în general, și nu doar ei, se schimbă sub presiunea tehnologiilor digitale, a realității virtuale sau a celei augmentate. Biserica,

școala și familia, la rândul lor, simt nevoia să dialogheze pe această temă, pentru că, dincolo de a fi o provocare actuală, este vorba despre calitatea vieții trăită de fiecare în parte: copil, adolescent, adult, părinte ori bunic – omul de orice vârstă. Experiența noastră în contextul emergenței noilor tehnologii este, astfel, solicitată să se concretizeze și în cercetări care să propună soluții de păstrare a vieții în tot ce are umanitatea frumos și inefabil. Nu este doar o exigență care se adresează prezentului, ci, mai ales, una care interoghează viitorul. Totodată, nu este nici un refuz adresat noilor tehnologii, ci o invitație la reflecție, la utilizarea lor creativă și cu discernământ. De aceea, considerăm că această carte va avea atâta succes, după câte vieți se vor schimba și se vor înnoi ori după câte inimi se vor lăsa încălzite de perspectiva unei vieți autentice.

Suntem, oricum, cu toții nevoiți să acceptăm amploarea acestor transformări și faptul că nu cunoaștem încă cel mai bun răspuns. Ceea ce putem spune acum, fără dubii, este că universul digital a lăsat deja urme vizibile, în mai toate compartimentele vieții. Munca și interacțiunea inter-personală, procesul educațional și profilul producțiilor de divertisment, actul medical, viața de familie sau experiența apartenenței la o comunitate sunt profund schimbate. Și că, fără îndoială, multe dintre aceste transformări sunt fără precedent, profunde și extinse, iar unele dintre ele se anunță a fi ireversibile. Care este, așadar, maniera în care s-ar cuveni să procedăm pentru a da un răspuns adecvat în raport cu aceste schimbări? Pentru a construi un astfel de răspuns sunt necesare numeroase examinări pertinente, analize multi-disciplinare tot mai rafinate, cu instrumentarul științelor, din sfera sociologiei și psihologiei, a științelor medicale și comportamentale, dar și radiografii profunde oferite de teologia și spiritualitatea creștină, cu înțelesurile lor iluminatoare și cu valențele lor edificatoare. Și aceasta pentru că, nu ar fi de ajuns să distingem doar oportunitățile de riscuri, ci să construim maniere concrete de intervenție, pentru a putea utiliza potențialul oferit de digitalizare, minimalizând, în același timp, efectele negative pe care aceste tehnologii le au asupra vieții omenești.

Acum, la momentul apariției acestui volum, se cuvine să aducem aleasă mulțumire tuturor celor care au răspuns invitației noastre și au găsit timpul necesar ca să aștearnă în scris gândurile izvorâte din preocuparea de a fi de folos celorlalți, dar și ostenitorilor Editurii Doxologia, care sunt mereu aproape de activitățile Facultății noastre de Teologie și, în mod deosebit, Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pentru binecuvântare și rugăciuni, care ne-au însoțit pe tot parcursul derulării acestui proiect editorial.

Nu în ultimul rând, mulțumim tuturor celor care, lecturând cartea, se vor opri pentru câteva clipe din iureșul vieții pentru a reflecta la ideile așezate în ea ca într-o răsadniță. Cu speranța că semințele puse aici cu grijă vor găsi în inimile cititorilor atenția și tihna cuvenite pentru ca ele să rodească și să se altoiască în experiențe de viață frumoase și pline de sens.

Editorii